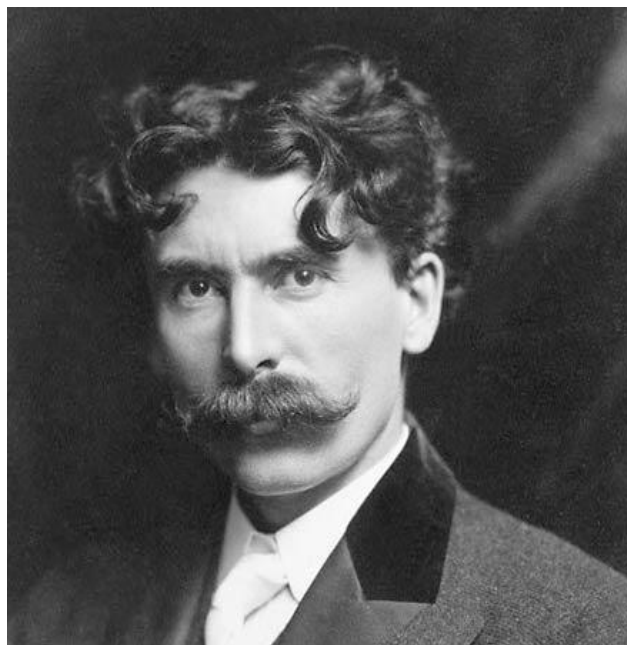
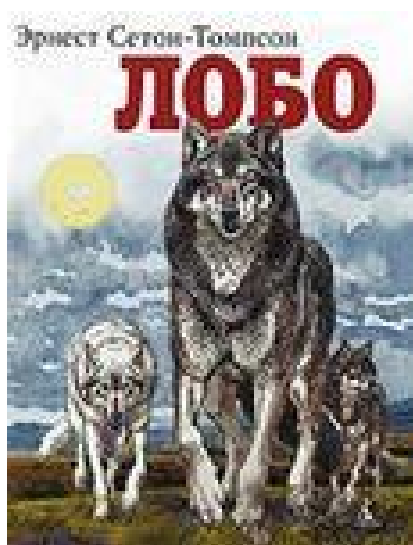

**Ернест Сетон-Томпсон – письменник,
натураліст, художник**

**Урок-екскурсія в світ природи за оповіданням
Сетона-Томпсона «Лобо»**

Урок провела вчитель зарубіжної літератури
Чечун Наталя Вікторівна

Тема: Ернест-СетонТомпсон-письменник, натураліст, художник. Авторські спостереження за світом природи в оповіданні «Любо».

Мета: познайомити учнів із життям та творчістю письменника, художника, натураліста Сетона-Томпсона; дати розуміння поняття «натураліст»; розвивати мислення, вміння уважно сприймати інформацію, робити висновки, замислюватися над взаємостосунками людини і природи; виховувати любов до тварин; пробудити інтерес до творчості письменника.

Обладнання: портрет Е.Сетона-Томпсона, виставка творів письменника, презентація «Сетон-Томпсон –художник», ілюстрації учнів до твору «Любо».

Тип уроку: засвоєння знань, умінь і навичок.

Природу неможливо побачити очима, її можна лише зрозуміти розумом і відчутисерцем.

Д. Адамс

Хід уроку

I. Мотивація навчальної діяльності учнів.

Учитель. Уявіть, що ви отримали листа, в якому прочитали таке: «Люди і звірі, ми діти однієї матері –природи», а замість підпису намальований слід вовка.

Що це могло означати? Чи міг це написати Чорний Вовк? Ні? Тому що вовки не вміють писати? Дійсно, звичайні вовки не вміють писати, але Чорний Вовк умів. Адже Чорний Вовк – людина. Таке ім'я дали канадські індіанці своєму товаришеві-письменнику, художнику і натуралісту Ернесту Сетону-Томпсону.

I. Оголошення теми, мети та завдань уроку.

Слово вчителя

На уроці ми познайомимося з творчістю цього письменника, а також познайомимося зі справжнім вовком – героєм оповідання «Любо». Головне, спробуємо здійснити екскурсію в цікавий та захоплюючий світ природи.

Природа — світкраси і правди, якіщоразу по-новому відкриває кожна людина для себе. Говорять, що природа – наша мати. Вона дає людині все необхідне для життя. Що може бути кращим за тепле сонце, величні гори,

грайливе море, квітучі дерева навесні, спів птахів? Світ природи багатий і різноманітний.

Придивіться до природи, прислухайтеся до її звуків, вдихніть аромат її пахощів, і вона вам відкриє чарівний і дивовижний казковий світ, подарує надзвичайну красу. Адже краса природи безмежна, вона здатна на діляти людину таємничою силою, що западає в душу і робить її безсмертною. А людина — це не віддільна частина природи, без неї їй не прожити.

Для чого людині захоплюватися красою природи, що це їй дає?(Відповіді дітей.)

Краса природи має здатність робити людину доброю, співчутливою і турботливою. Людина здатна багато чого робити, але без любові і доброти вона може стати жорстокою і бездушною, а краса робить її чуйною і ніжною. Завдяки цій красі серце людини стає добрішим, здатним відчувати найніжніші й найтонші порухи душі. Краса природи — це велика сила! Сила, яку «неможливо побачити очима, її можна лише зрозуміти розумом і відчутти серцем». (Робота з епіграфом)

Сьогодні ми розпочинаємо знайомство з творчістю канадського письменника, про якого можна сказати: «Він бачив природу очима, розумів її та відчував серцем»-Сетон-Томпсон.

III. Засвоєння нових знань.

1.Короткі відомості про життєвий і творчий шлях письменника.

(«Рольова гра»)

- Діти,до нас у гості завітав письменник Ернест Сетон-Томпсон. Тож надамо йому слово!

Учень-письменник:

- Я народився в Англії у 1860 році. Мій батько був людиною заможною,власником 10 суден,які перевозили товари в усі кінці світу. У нас була велика родина, я був наймолодшим, десятою дитиною в сім'ї.Коли

мені виповнилося 6 років, уся наша сім'я переїхала до Канади, там, в Торонто, я пішов до школи.

Весь свій вільний час я проводив у полях, лісах, спостерігав за життям тварин та пташок. Ще до закінчення школи я вирішив стати натуралістом. Але батько був проти бо ця професія не давала змоги заробити багато грошей. Він вважав, що краще вчитися на художника, малюючи своїх улюблених тварин. Тому я почав малювати.

Мене навчав місцевий майстер. Пізніше я вступив до місцевої художньої школи, де отримав золоту медаль. У 1879 поїхав до Лондона вступати в Королівську Академію Мистецтв. Але тільки наступного року я був зарахований і дістав можливість пройти семирічний курс навчання. Найбільшою втіхою для мене тоді було відвідування зоопарку, де я просиджував цілими днями, роблячи ескізи тварин. Але провчився в академії недовго. Постійна потреба в грошах, голодування надірвали мої сили, і я змушений був повернутися додому в 1882 році.

Оселився в Манітобі й повернувся до своєї улюбленої справи - спостереження за тваринами.

Вчитель:

- А коли у вас проявився інтерес до природи, коли ви зрозуміли, що природа-це ваше життя?

Учень-письменник:

- Ще в дитинстві я пройнявся любов'ю до тварин. Коли був маленьким, то з великим захопленням слухати мамині казки ,такі, як «Червона Шапочка», «Вовк та семеро козенят» і мої симпатії частенько були на боці вовка. Любив вирізати із дерева різні фігурки звірів, птахів. Коли підріс ,то почав замислюватися про тяжкі й нерідко драматичні взаємовідносини між людиною і природою, про необхідність захищати її від людських бажань, які шкодять природі.

Вчитель:

- У нас в Україні ваші твори читають і діти, і дорослі. Найбільшою популярністю користуються такі твори як "Моє життя", "Мої дикі друзі", "Доля гнаних", "Тварини-герої", "Дикі тварини у себе вдома", "Підручник лісовика", "Євангеліє червоношкірого", "Рольф у лісах", «Маленькі дикуни». У вас багато наукових праць.

Учень-письменник:

- Так-так, я отримав за них найвищу нагороду США -золоту медаль «Еліот». У своїх працях я звернув увагу вчених на необхідності глибшого вивчення поведінки тварин.

Вчитель:

- Дякуємо Вам, шановний Е.Сетоне-Томпсоне, за таку цікаву розповідь про себе.

Учень-письменник:

- Хочу побажати всім - живіть в гармонії з природою!Хай знайомство з моїм оповіданням «Лобо» стане для вас хорошим життєвим уроком!

2. Запитання вчителя до учнів:

-Що цікавого ви дізналися про письменника?

-До якої країни переїхав письменник після Англії?

-Що вам відомо про Канаду

3.Розповідь «географа» про Канаду

Канада- друга за розміром території країна у світі (перша - Росія). Вона розташована в Північній Америці. Її береги омивають 3 океани: Атлантичний, Тихий, Північно-Льодовитий. Це країна айсбергів, тисячі островів і озер. На цих землях живуть індіанці – корінні мешканці Америки. Північ країни - це край ескімосів – теж корінних мешканців країни.

4.Розповідь біографа Сетона-Томпсона: «Сетон-Томпсон – захисник диких тварин».

Своє покликання Сетон-Томпсон бачив не тільки у вивченні життя диких тварин, а й в організації їхнього захисту від безглузлого знищення.

Він створив у Канаді «Лігу лісознавства», метою якої стало залучення молоді до серйозного вивчення природи та охорона диких тварин. Студенти дуже любили слухати його лекції із зоології. Крім того, щоб навчити молодь жити у гармонії з природою, учений вирішив залучити до цього рух бойскаутів. У результаті в 1910-1915 рр., він очолював військово-спортивну організацію «Бойскаути Америки». Традиції, закладені ним, бойскаутський рух в Америці і Канаді зберігає й донині

5. Презентація вчителя про Сетона-Томпсона як художника та натураліста.

Словникова робота

Натураліст-людина, яка займається дослідженням природи, природознавець.

Анімаліст-художник, різьбяр або скульптор, який у своїх працях зображує тварин.

6. Розповідь вчителя про захоплення письменника вовками.

Ернест Сетон-Томпсон народився в Англії, а предки його були вихідцями із Шотландії. У родині бережно зберігалися перекази про її славне минуле, як і про мисливські успіхи багатьох її членів, котрі належали до старовинного роду, особливо про лорда Сетона, завзятого мисливця, який у 18 столітті убив останнього вовка на Британських островах. Можливо, тому протягом всього життя Сетон-Томпсон і захоплювався життям вовків. Канадські індіанці, які дуже поважали Томпсона дали йому ім'я Чорний Вовк.

7. Виступ «вчених-зоологів»-інформаційне повідомлення про вовків.

1учень.

Вовк, вовк звичайний - хижий [ссавець](#) з родини [псових](#), що добуває їжу самостійно активним пошуком та переслідуванням жертв. Зовнішній вигляд вовка свідчить про його міць та пристосування до тривалого бігу при переслідуванні своїх жертв. Дорослий вовк зазвичай крупніший за вівчарку: довжина тіла в середньому 105—160 см, хвоста — 35—50 см. Висота в плечах 80—85 см (до 1 [метра](#)). Маса звичайно 32—50 [кг](#). Забарвлення та розміри вовків піддаються сильній індивідуальній та географічній мінливості(сірі,білі,жовтуваті)

2 учень.

Вовки активні переважно в нічні години, але іноді їх можна зустріти і вдень. Про свою присутність вони дають знати голосним виттям, що дуже відрізняється за своїм характером у дорослих самців, вовчиць та молодих, а також залежно від ситуації. Справа в тому, що за допомогою різного роду завивань вовки обмінюються інформацією про наявність здобичі, появ у інших вовків на території зграї, появу людей та інші важливі події. Вовки сильні, спритні, швидкі (при необхідності вовк розвиває [швидкість](#) до 55—60 кілометрів на годину, здатний здійснювати переходи до 60—80 км за ніч, а в середньому за [добу](#) (в лісовій зоні) проходити понад 20 км).

3 учень.

Повсюди основу харчування вовків складають копитні тварини. Поряд з крупними тваринами в харчуванні вовків велику роль відіграють дрібні — [зайці](#), [дикі кролі](#), мишоподібні гризуни. В теплу пору року вовки ловлять дуже велику кількість польових мишей, [лемінгів](#) та інших тваринок. Здобиччю вовків також можуть стати [лисиці](#), [енотоподібні собаки](#), [еноти](#) та інші невеликі хижаки, а також свійські [собаки](#).

4 учень.

Вовк відомий своєю ненажерливістю. Дійсно, якщо він голодний, то здатний з'їсти до 10 кілограм м'яса за раз. Але в звичайних умовах добова норма на дорослі тварини складає всього лише близько 2 кг, решта м'яса просто розтягується та приховується на запас. Цій тварині притаманна дивовижна здатність голодувати, не втрачаючи при цьому життєвих сил.

8. Робота з текстом.(Звучить запис «Вовк»)

Вчитель:

- Це Лобо! Головний герой оповідання ,з яким ми будемо знайомитися на наших уроках. Це величезний вождь зграї сірих вовків - Лобо, який спустошував долину Куррумпо протягом багатьох років. Його гучне ревіння, добре відоме всім пастухам, лякало весь населений край північної частини Нової Мексики.

Робота над характеристикою Лобо та вовчої зграї. Гра «Ланцюжок –характеристика» (колективне складання характеристики Лобо та вовчої зграї, добір ключових слів)- «робота в групах»

1 група-Лобо

(Старий сірий вовк, могутній володар, ватажок зграї сірих вовків, був надзвичайно дужим і хитрим звіром; могутній клич, гострий нюх;

перевертень; деспотично панував у краї; пройдисвіт; старий вовкулака та ін.)

2 група- вовча зграя

(Сірі грабіжники, ці свавільники були дорідні, вигодовані, ситі та ще й вередливі до харчу; Бланка-красива біла вовчиця і т.д.)

Висновок: Автор знайомить нас зі своїми героями, дає описову характеристику, показує хитрість і кмітливість Лобо, оцінює вчинки героя, висловлює своє ставлення до нього.

9. Перегляд уривків кінофільму «Лобо».

10.Евристична бесіда.

- Який з епізодів фільму справив на вас найбільше враження і чому?

(учні висловлюють свої думки)

- Як ви розумієте народну мудрість «І тварина розумна, дарма, що не говорить»?
- Як це прислів'я відноситься до нашого героя?(Відповіді учнів)

11. Робота групи «Фольклористів»- знайомство з прислів'ями про вовка.

- Вовка ноги годують.
- Вовк в овечій шкурі.
- Вовка боятися - в ліс не йти.
- Скільки вовка не годуй, а він у ліс дивиться.
- З вовками жити - по-вовчому вити.
- Про вовка промовка
- Не за те вовка б'ють, що сірий, а за те, що овечку з'їв.

- Не такий вовк страшний, як його малюють.

Ілюстрації учнів до оповідання «Лобо».

IV. Підбиття підсумків уроку.

Слово вчителя

Сетон-Томпсон в житті досяг своєї мети: став прекрасним натуралістом, письменником і художником. Його малюнки схожі на замальовки натураліста. Вони передають не тільки зовнішній вигляд тварин, а й їхній характер, настрій та ставлення до них автора – завжди сповненого любові й чистосердечного гумору. Сетон-Томпсон надзвичайно любив життя. Тому він і зображував життя лісів, прерій таким, яким воно є насправді – жорстоким.

Е.Сетон-Томпсон писав: "Мені докоряють за те, що я вбив Лобо, а головне за те, що я детально розповів про це. На ці докори я відповідаю такими запитаннями: "Яке почуття викликає у читачі в оповідання про Лобо? На чиєму вони боці - на боці людини, що вбила Лобо, чи на боці

цього благородного чотириноного, що закінчив свій шлях з гідністю, безстрашно, мужньо?" Якщо співчуття читачів на боці Лобо, то письменник цих докорів не сприймає: його мета досягнута".

Сетон-Томпсон у своєму творі описує життя вовків, де вони з'являються в усій своїй красі, ні в чому не поступаючи людині, а переважно перевершуючи її, зі своїми звичками, зі своїм неповторними характерами, з єдиною у своєму роді долею, примхливі повороти якої захоплюють не менше, ніж інтриги пригодницького роману.

Запитання до учнів

1. Щ найбільше вразило вас в творчості Сетона-Томпсона ?
2. Що нового ви дізналися про «братів наших менших»?
3. Які висновки про стосунки людей та тварин можна зробити, прочитавши оповідання «Лобо»?

Розв'язування кросворду

1. Назва країни, в яку переїхав жити Сетон-Томпсон після Англії?
2. Ім'я подруги Лобо ?
3. Прізвище автора оповідання «Лобо»?
4. Територія, на якій Лобо був володарем?
5. Слово синонім до словосполучення «вовча родина»?
6. Назва закладу, який закінчив Сетон-Томпсон, в якому вчився малювати?
7. Що найбільше цінували вовки?
8. Країна, в якій народився Сетон-Томпсон?
9. Почуття, яке було незнайоме Лобо?
10. Яку нагороду отримав Сетон-Томпсон?

[illegible]

V. Домашнє завдання.

Скласти кросворд до оповідання, намалювати ілюстрації до улюблених епізодів, підготувати матеріал до написання твору «Природа-це казка, яку треба читати серцем !»